

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№5

2026 MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umiddjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

АДАПТИВНОЕ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	10
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Исматуллаев Темур Равшан угли	
STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEKANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	18
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	26
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишеревич	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	35
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	41
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	48
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAKATNI BOSHQARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSESSORLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIQISH.....	53
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	62
Alimova Dilafro'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	68
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ..	74
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI.....	89
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	101
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	106
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	

MHXS STANDARTLARIGA O‘TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	117
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO‘P O‘LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	123
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIVAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	127
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO‘Y BERISHI MUMKIN BO‘LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	132
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o‘g‘li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQRISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH...	143
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg‘ashova Madina, Jo‘rayev Muhiddin	
JAHON MOLIVAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	147
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA “TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH” KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	151
Mamasoliyev G‘ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA‘MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO‘LLARI.....	156
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARIDA ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO‘SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	161
Yusupova Feruza Yo‘ldoshevna	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O‘RNI	166
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	173
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	178
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	184
O‘tbosarov Abrorbek Adxamjon o‘g‘li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQRISH.....	189
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI.....	196
Ro‘zmetov Mansur	
O‘ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	200
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIVAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIVAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	205
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	210
Turaboev Ibroxim Ismoil o‘g‘li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG‘DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	215
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	225
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ	231
Тожалиев Шохрух Талип ўғли GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	236
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH	241
Azlarova Aziza Axrorovna AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI	248
Marufxanov Davron Hasanovich O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI	255
Isakjanova Saboxat Muhamedovna MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI	263
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI	268
Anvar Deberdiyev RAQAMLI XIZMATLARNING O'ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O'RNI	272
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI	278
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILiyATIGA YANGICHA YONDASHUV	283
Tadjiev Bexzod Umidjanovich OTMNI MOLIYAVIY TA'MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELARI	290
Tuxliyev Bozor Karimovich TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	293
Abirova Nargizabonu TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	298
Ro'ziyeva Maftuna Yusufovna OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI	303
Sharipova Shahlo Istamovna METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	308
Maxmudov Dostonbek Soyibjon o'g'li SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	312
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna O'ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	317
Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra	

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOYIY XARAJATLARNI BOSHQARISH.....	323
Primova Nigora Ikrom qizi	
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR	331
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASI..	337
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	341
Xakimov Akbar Anvarovich	
FOTOELEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI.....	344
Majidova Maxliyo A'zam qizi	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	354
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV).....	362
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova	
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES.....	367
Sanemkhan Abdullaeva	
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	375
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li	
PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ORQALI TA'LIM JARAYONINI TAKOMILLASHTIRADIGAN PLATFORMA ISHLAB CHIQLASH	379
Salomov Shokirjon, Boboyev Shavkat, Normamatov Xayriddin	
ПОВЫШЕНИЕ ОГНЕСТОЙКОСТИ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ ВТОРИЧНОГО ПОЛИЭТИЛЕНА.....	386
Назаров Феруз, Назаров Фарход, Ахмедова Фазилат, Элмуродов Элгез, Янгибоев Асадбек	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Rasulov Akmal Xurshid o'g'li	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	397
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI STRATEGIK AHAMIYATI	403
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	407
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
XORAZM VILOYATINING IQTISODIY SALOHİYATI VA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TARKIBI HAMDA JORIY HOLATI	411
Karimova Shaxnoza O'ktamovna	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	418
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM XIZMATLARI INFRATUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH	423
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
AKTIVLAR QADRSIZLANISHI XARAJATLARINING MOLIYAVIY VA SOLIQ HISOBOTLARIGA TA'SIRI.....	427
Jarimbetov Ajiniyaz Kurbanbaevich	

MUHANDISLIK GEOMETRIYASI VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANLARINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM NATIJALARIGA TA'SIRI: AUDIO VA VIDEOTEKNOLOGIYALAR IXTISOSLIGI MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	430
Utkirova Mamura Faxriddin qizi	
HUDUDIY TADBIRKORLIK TIZIMIDA INVESTITSION RESURSLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL VA EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	436
Isakov Axmadali Esanbayevich	
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA INVESTITSION RESURSLARNING TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	444
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
XABAR ALMASHISHGA ASOSLANGAN MARKETINGDA ISTE'MOLCHILARNING SHAXSIY HAYOTINI KUTILMALARI	452
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI OPTIMALLASHTIRISH VA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SEKTORINI INSTITUTSIONAL ISLOH QILISHNING QIYOSIY TAHLILI.....	461
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
ZAMONAVIY SERVIS KOMPANIYALAR TANNARXINI ANIQLASHNING DOLZARB YO'NALISHLARI	471
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
NAVOIY VILOYATINING TURISTIK OBYEKTЛАRI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI TAHLILI	477
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	483
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich	
QORAKO'L TERI JINGALAKLARINING TAKRORLANMAS KO'RINISHI VA XUSUSIYATLARI.....	492
Hakimova Sh.Q., Azimov J.Sh., Farmonov F.F.	
YOSH TADBIRKORLARNING STARTAP LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	497
Koriev Orif Azizovich	
HUDUDLARDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	502
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Karimov Chuxmor Abdirashidovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA MOLIYAVIY NATIJALARI TAHLILI.....	507
Alimov Baxodir Batirovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY TAHLILI	513
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING ROLI	516
Xodjimatom Maksudbek Ubaydullayevich	
MINTAQА TURIZM INDUSTRIYASINING IQTISODIY RIVOJLANISHI VA BOSHQARUV FAOLIYATLARI TAHLILI	520
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Ruziqulov Aziz Tuxtayevich	
TIJORAT BANKLARIDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASH: NAZARIY YONDASHUV VA ISTIQBOLLAR	526
Nazarova Shohista Tolmas qizi	
METALLARGA BOSIM OSTIDA ISHLOV BERISH JARAYONLARINI RAQAMLI MODELLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	531
Xasanov Kamoliddin Akmal o'g'li, Abdullayev Fatxulla Sagdullayevich, Diyorov Salohiddin Farhod o'g'li, Jalolov Jafar Jamol o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL MABLAG'LARI HISOBINI MHHS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	537
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI YASHIRIN IQTISODIYOTNI AMALGA OSHIRISHGA UNDOVCHI OMILLAR.....	543
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
MINTAQANING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	548
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MUZEY OBYEKTINING SIG'IM TAHLILI: FAYZULLA XO'JAYEV UY-MUZEYI TAJRIBASIDA.....	553
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USTUVORLIKLARI.....	560
Turdiyeva Muqaddas Umarovna	
МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ОБЪЕКТА ДЛЯ АНАЛИЗА КОМПЛЕКСНЫХ ЦИФРОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ.....	565
Гулямов Шухрат, Шамсутдинова Винера, Караханова Алсу, Зайниддинова Зебинисо	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMLARI	571
Yuldoshov Otabek Jovli o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING XALQARO KAPITAL BOZORLARIGA INTEGRATSIYASI VA INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	576
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH SALOHİYATNI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBAT USTUNLIKLARINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	583
Asenbaeva Aydaygul, Toshqulova Aziza	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	587
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	591
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
SCENARIO-BASED ECONOMETRIC EVALUATION OF REAL INVESTMENT EFFICIENCY IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES.....	601
Otajanov Umid Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIY O'SISHNI RAG'BATLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	611
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
BANK 4.0 SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK BOSHQARUVI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	619
Boltayev Zokirjon Otanazarovich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SUV RESURSLARI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH USULLARI.....	622
Sapayev Azamat Rustamovich	
ФИСКАЛЬНЫЕ ПРАВИЛА В СРЕДНЕСРОЧНОМ БЮДЖЕТНОМ ПЛАНИРОВАНИИ.....	626
Е.М. Соң	
BUXORO VILOYATINING YALPI HUDUDIY MAHSULOT DINAMIKASI VA UNING TARMOQ TUZILMASIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR TAHLILI	631
Raxmonqulova Nafisa Olimjonovna	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	

O'ZBEKISTONDA "O'ZSUVTA'MINOT" AJ TIZIMI KORXONALARINI "YASHIL" MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA JALB QILINGAN XUSUSIY INVESTITSIYALAR DINAMIKASINING IQTISODIY TAHLILI	652
Risqibekova Nozimaxon	
WAYS TO REDUCING POVERTY BY INCREASING INCOME: INSTITUTIONAL AND SOCIO-ECONOMIC MECHANISMS	657
Muxammedov Jasurbek Oллоberdi ugli, Ganiyev Muhammadjon Khalilovich	
QURILISH KORXONALARIDA XARAJATLARNI KLASSIFIKASIYA QILISH VA HISOBGA OLISH TIZIMI	663
Toshimov Azizbek Hakimovich	
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA SUV RESURSLARIDAN OQILONA FOYDALANISH.....	667
Jobborov Elmurod Normo'minovich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING HUDUDIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI...	672
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
HUDUDLARARO IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	677
Erkinova Dildora Ravshonbek qizi	
XORIJIY BANKLAR AMALIYOTIDA RISKLARNI VAHOLASH VA BOSHQARISH TAJRIBASI	683
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ РАБОТОСПОСОБНОСТИ МЕТАЛЛОРЕЖУЩЕГО ИНСТРУМЕНТА ПРИ ОБРАБОТКЕ ТРУДНООБРАБАТЫВАЕМЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	687
Желтухин Андрей Владимирович	
AUDITORLARNING PROFESSIONAL FIKR VA MULOHAZALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO ILG'OR TAJRIBALARNING AHAMIYATI	694
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
SOVUTGICH QURILMASIDAGI KONDITSIONERDAN AJRALIB CHIQUADIGAN ISSIQLIKDAN MAHSULOTLARNI QURITISHDA FOYDALANISH	699
Nuritov Ikrom, Ibojeva Sevinch, Sultonmurodova Xurinis	
ORGANISATIONAL BEHAVIOR IN ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON MANAGEMENT DECISION-MAKING: A REVIEW OF THEORIES	704
Djumanov A.A.	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI VA DOLZARB MUAMMOLARI	714
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Mannabova Madina Sunnatillo qizi	
MILLIY GO'SHT CHORVACHILIGINING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA TASHKILY-IQTISODIY OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	721
Kushakov Faxriddin Baxtiyarovich	
KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI.....	731
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA KADRLAR TAYYORLASH VA DUAL TA'LIM TIZIMI RIVOJI.....	738
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
YANGI O'ZBEKISTONDA GILAMCHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MAQSADLARI VA ISTIQBOLLARI....	741
Musayeva Shoirazimovna	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ЖЕНСКОГО ТРУДА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОЙ И ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	746
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TRANSPORT LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAMLUKAT IQTISODIYOTI RIVOJIDAGI O'RNI	754
Abduxalikova Komila Abduxalikovna	

JAMOAT TRANSPORTI KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI AMALGA OSHIRISH USULLARI.....	758
Berdiyev Temur Azamatovich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ELEKTRON TIJORAT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI.....	764
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
NAVOIY VILOYATI XATIRCHI TUMANIDA MAVJUD TURISTIK RESURSLARDAN ICHKI VA XALQARO TURIZMDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	769
Turayev Abduvoxid Kuldashovich	
RAQAMLI PLATFORMALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARNING INKLUZIVLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	776
Azizbek Nusratov San'atillayevich	
MINERAL VA KIMYOVIY QO'SHIMCHALAR BILAN KOMPLEKS MODIFIKATSIYALASH ORQALI SEMENT MATRITSASI MUSTAHKAMLIGINI OSHIRISH.....	781
Turgaev Jambul Adilbaevich	
KICHIK BIZNES SOHASIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TRANSFERINI TA'MINLASH OMILLARI VA ISTIQBOLLARI.....	787
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
WAYS TO IMPROVE PRICING POLICY MECHANISMS OF STATE-OWNED ENTERPRISES.....	792
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
AN'ANAVIY VA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN BOSHQARUV TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI (MS1H1 SERVO MOTORI MISOLIDA)	798
Pirmatov Nurali Berdiyevich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIVAVIY BARQARORLIK VA LIKVIDLIKNI BOSHQARUV HISOBIGA INTEGRATSIYALASH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI, PROGNOZLASH VA ERTA OGOHLANTIRISH MEXANIZMI.....	803
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TAYYOR MAHSULOT QADRSIZLANISHI HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISH: ISHCHI SCHYOTLARINI JORIY ETISHNING METODIK ASOSLARI.....	808
Babakulova Matluba Kurbannazarovna	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МЕДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМОЙ РАБОТЫ В МАХАЛЛЯХ.....	812
Kosimjonov Nozimjon Kozimjonovich	
MINTAQALARNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHIDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING AHAMIYATI: NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI	815
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
TURISTIK XIZMAT BOZORINING MOHIYATI, UNING VAZIFALARI VA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	821
Payazov Murod Maqsudovich, Salimova Mumtozbeqim Jahongir qizi, Shahnoza Xudoyberdiyeva Davlatovna	
CHIGITLI PAXTA TARKIBIDAN YOT ARALASHMALARNI AJRATISH UCHUN QO'LLANILADIGAN TEXNOLOGIYALAR.....	825
Bozorov Dilmurod Bahromjon o'g'li, Jakparov Oltinboy Rustamjon o'g'li	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND GREEN INITIATIVES: A CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN	830
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
SOLIQ INSTRUMENTLARI ORQALI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	834
Akbarov Abdulhamid Akmal o'g'li, Ahrorqulov Jonibek Otabek o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHI KONSENTRATSIYASINING HUDUDIY TAHLILI: VILOYATLAR VA MAXSUS IQTISODIY ZONALAR BO'YICHA HERFINDAHL-HIRSCHMAN INDEKSI	839
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	

CHARM-POYABZAL SANOATI TARMOG'INING RIVOJLANISHI VA O'ZIGA XOS JIHATLARI TO'G'RISIDA.....	847
Azimova Feruza Payziyevna, O. Maxmudov	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOG'INING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA RESURS EHTIYOJLARI.....	852
Arziqulova Oybarchin Eshquvat qizi	
KADRLAR SALOHİYATINI OSHIRISHGA YO'NALTIRILGAN TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	858
Xo'jaqulov Bobur Rustam o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA KREDITLASH TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	864
Tajimuratova Nelufar Vays qizi	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	871
Normamatova Sitara Nozim qizi, Raxmanov Mexridin Sindarovich	
BAHOLANGAN RISKLARGA NISBATAN AUDITORNING HATTI-HARAKATLARI	876
A.Z.Avlokulov	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA DAVLAT SUBSIDİYALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA MOLIYAVIY HISOBOTDA OCHIB BERISHNI TAKOMILLASHTIRISH	880
Qadamov Mirzobek Ulug'bek o'g'li	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	885
Мухторов М. Н., Каримова А. М.	
FIZIK XAVFSIZLIK NAZORATI VA UNI ISPY DASTURI ASOSIDA MONITORING QILISH.....	892
Usmanbayev Doniyorbek Shuxratovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONIDA STRATEGIK MENEJMENTNING AHAMIYATI	902
Bazarbaeva Dildora Ekramjon qizi, Koshanov Abdimurat Azat uli	
KALSIYLANGAN SODA ISHLAB CHIQRISHDA TEXNOLOGIK PARAMETRLARNI METROLOGIK TA'MINLASHNING AHAMIYATI	910
Ametova Biybisuliu Xamidullaevna, Ametov Quanishbay Xamidullaevich	
ЛЬГОТЫ ПО ПРЯМЫМ И КОСВЕННЫМ НАЛОГАМ И ИХ ГАРМОНИЧНОЕ СООТНОШЕНИЕ	915
Фаттоев Олимжон Гайрат ўғли	
O'ZBEKISTONDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI QO'LLAB-QUVVATLASHNING KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDAGI INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	920
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH.....	925
Abduraxmonov Valijon G'ofurovich, Yusupova Dilnigor A'zamjon qizi	
IQTISODIY TIZIMDA RISK VA UNING XUSUSIYATLARI TAHLILI.....	929
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	937
Zayniddinov Aloviddin Zayniddin o'g'li	
SOLIQ NAZORATINING AMALIYOTDAGI SAMARADORLIK JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	945
Nizomxonov Elbekxon Erkinxon o'g'li	
FISKAL MEKANIZMLARNING HUDUDIY RIVOJLANISHGA TA'SIR ETISH XUSUSIYATLARI.....	950
Ne'matov Ne'matulla Erkinboevich	
ФИСКАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА: ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	955
Воронин Сергей Анатольевич, Ахмедова Фазилат Жураевна	
IMPROVING EMPLOYEE MOTIVATION AND DEVELOPING AN EFFECTIVE INCENTIVE SYSTEM IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT.....	962
Makhmudov Sunnatjon Abdujabbor ugli, Ashurova Jasmina Jo'ra kizi	

O'ZBEKISTONDA KO'P POG'ONALI PENSIYA TIZIMIGA O'TISHNING EKONOMETRIK TAHLILI VA MOLIVAVIY BARQARORLIK MODELLARI	966
Mamatqulova Yayra Dilmurod qizi	
SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY O'SISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	971
Astanayev Kulmakhammad Sanayevich	
JAHON IQTISODIYOTINING GLOBALLASHUV OMILLARI VA BOSQICHLARI	977
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna	
ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA JUST-IN-TIME TIZIMIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	981
Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li	
KORXONALARDA ASOSIY FAOLIYAT XARAJATLARINING AUDITINI AMALGA OSHIRISH XUSUSIYATLARI	986
Djumayeva Guzal Axtamovna, Sag'dullayev Abdullo Valijon o'g'li	
XOM ASHYO VA MATERIALLAR AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	990
Qo'ziyeva Maftuna Otabek qizi, Rafikova Aziza Xurshid qizi	
AHOLI TURMUSH SIFATINI OSHIRISH VA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING O'RNI (Navoiy viloyati misolida)	994
O'roqov Mamurali Odil o'g'li	
INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA GENERATIV SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ORQALI BO'LAJAK MUHANDISLARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1000
Ibragimov Suxrob Latifovich	
OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TADQIQ ETISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI.....	1004
Ismailova Nilufar Sabitdjanovna	
СРАВНЕНИЕ МЕТОДОВ ФОРМОВКИ ТРУБ СРЕДНЕГО И БОЛЬШОГО ДИАМЕТРА	1010
Юсупов А.А., Райимкулов С.Х.	
TURIZM XIZMATLARINING RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDAGI RIVOJLANISH DARAJASINI BAHOLASH.....	1015
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Musirmanov Shohboz Usmon o'g'li	
DAVLAT GRANTLARI TANLOVLARINI SHAKLLANTIRISHDA KO'P BOSQICHLI IJTIMOIV MASLAHATLASHUV VA RAQAMLI JAMOATCHILIK ISHTIROKI MEXANIZMINING AHAMIYATI.....	1020
Xasanov Jahongir Botir o'g'li	
PAXTA XOM ASHYOSINI CHUQUR QAYTA ISHLASH ORQALI QO'SHIMCHA QIYMAT YARATISH.....	1025
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li, Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RAQAMLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI	1030
Usmonov Maxsud Tulqin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДОЛОГИИ ОЦЕНКИ И АНАЛИЗА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ СФЕРЫ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ «ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ»	1036
Хайдарова Дилдора Жахонгир кизи	
ТЕОРИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ИСЛАМСКОГО СТРАХОВАНИЯ И ЕГО СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НА ПРИМЕРЕ БЛИЖНЕВОСТОЧНЫХ СТРАН.....	1040
Гаффоров Шухрат Насриевич	
BANKLARDA ICHKI NAZORAT TIZIMI SAMARADORLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	1047
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1054
Normamatova Sitara Nozim qizi, Raxmanov Mexridin Sindarovich	

JAHON SAVDO TASHKILOTI TALABLARI DOIRASIDA MAMLAKATIMIZ KORXONALARINING XALQARO RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH XUSUSIYATLARI.....	1059
Masharipova Manzura Alimbayevna	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYALARNING AHAMIYATI....	1067
Dusmatov Begmuxammad Olimjonovich, Mirzaahmedov Mirziyo Ulug'bek o'g'li	
XO'JALIK YURITUVCHI BIZNES SUBYEKTLARI BIZNES MUHITI RIVOJLANISHIGA DAVLATNING TA'SIRI..	1072
Hazratov Abror Panjiyevich, Muratkulov Xumoyun Dilshodovich	
YASHIL XIZMATLAR SOHASINING MOHIYATI, IJTIMOY-IQTISODIY FUNKSIYASI VA BARQAROR RIVOJLANISHDAGI O'RNI.....	1077
Y.M. Xalikov	
ASALARICHILIK XO'JALIKLARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING XUSUSIYATLARI.....	1085
Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	1091
Мухторов М. Н., Каримова А. М.	
«HR BUSINESS PARTNER» КАК ИНСТРУМЕНТ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛОМ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА.....	1098
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI UCHUN REAL VAQT REJIMIDA DINAMIK RISK-PROFILGA ASOSLANGAN KREDIT LAYOQATINI BAHOLASHNING ADAPTIV MODELI (DRP-KREDIT MODELI)...	1109
Hamroyeva Sabina Ismoil qizi, Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA AGROBIZNES TUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH BORASIDAGI XORIJIY TAJRIBA VA UN DAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	1115
Yoqubjonov Ibrohim G'olibjon o'g'li	
INFLYASIYA VA BUDJET XARAJATLARI: ASOSIY BOG'LIQLIKLAR.....	1118
Izbosarov Bobur Baxriddinovich, Umirov Sherzod Baxriddinovich	
KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASHDA SOLIQ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	1124
Bakirov Kobiljon Mamatyusupovich	
АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ УСЛУГ В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ.....	1128
Уктамов Альберт Жасурович Bakirov Kobiljon Mamatyusupovich	
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ КОМПЛЕКСНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ: СНИЖЕНИЕ РИСКОВ, УКРЕПЛЕНИЕ КАПИТАЛЬНОЙ БАЗЫ И ЛИБЕРАЛИЗАЦИЯ АКТИВОВ.....	1135
Эгамова Махфурат Эсановна	
ФАЗООБРАЗОВАНИЕ И ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА МАГНИЕВОГО ОКСИХЛОРИДНОГО ЦЕМЕНТА, СИНТЕЗИРОВАННОГО ИЗ КАУСТИЧЕСКОГО ДОЛОМИТА.....	1141
Абылова Амина, Сайпов Абат, Бекбосынова Рысгул, Абылов Женис	
HUDUDLARDA MADANIY TURIZM XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING BOSHQARUV USULLARI	1150
Shohruzbek Ruziyev	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA SIRKULYAR IQTISODIYOT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI.....	1156
Xalikulova Gulzada Tojimuratovna, Kuziyeva Nargiza Ramazanovna	
MARKAZIY OSIYODA SUN'IY INTELLEKTNING KICHIK VA O'RTA BIZNES SAMARADORLIGIGA TA'SIRI.....	1162
Kodirova Samira Kamol qizi	

MEHNAT SHARTNOMASI ASOSIDA FAOLIYAT YURITUVCHI QO'RIQLASH DEPARTAMENTI TIZIMIDAGI
IDORAVIY HARBIYLASHTIRILGAN QO'RIQLASH VA IDORAVIY QOROVULLIK BO'LINMALARI ISHCHI-
XIZMATCHILARIGA DAVLAT IJTIMOY SUG'URTASINI TATBIQ ETISHNING HUQUQIY-IQTISODIY
JIHATLARI 1169

Salimbayev Mirsohibjon Mirsodiq o'g'li

RAQOBATBARDOSHLIK NAZARIYALARINING EVOLYUTSIYASI VA HUDUDIIY USTUNLIKLARNING
INSTITUTSIONAL ASOSLARI 1175

Sattorov Quvonchbek Shoxzamonovich

RAQOBATBARDOSHLIK NAZARIYALARINING EVOLYUTSIYASI VA HUDUDIY USTUNLIKLARNING INSTITUTSIONAL ASOSLARI

Sattorov Quvonchbek Shoxzamonovich

Termiz davlat universiteti
iqtisodiyot yo'nalishi 2-bosqich magistri.
E-mail: sattorovv18@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada iqtisodiyot fanida raqobatbardoshlik tushunchasi va hududiy ustunlik nazariyalarining evolyutsiyasi tadqiq etilgan. An'anaviy xomashyoga tayangan qarashlardan farqli o'laroq, zamonaviy mintaqalar taraqqiyoti yuqori texnologiyalar, sanoatni klasterlashtirish, aglomeratsiya effekti hamda qulay institutsional muhitga bog'liqligi ilmiy asoslangan. Nazariy xulosalar Surxondaryo viloyati misolida ko'rib chiqilib, hududning agrar iqtisodiyotdan strategik tranzit-logistika imkoniyatlari orqali yirik xalqaro sanoat markaziga aylanish mexanizmlari tizimlashtirilgan hamda transaksion xarajatlarni kamaytirish omillari baholangan.

Kalit so'zlar: raqobatbardoshlik, mintaqaviy iqtisodiyot, institutsional muhit, transaksion xarajatlar, hududiy ustunlik, sanoat klasteri, tranzit salohiyati, aglomeratsiya effekti.

Annotation. This article examines the evolution of the competitiveness concept in economic science and the theories of regional advantages. In contrast to traditional raw material-oriented views, it is scientifically proven that the development of modern regions depends on advanced technologies, industrial clustering, the agglomeration effect, and a favorable institutional environment. Theoretical conclusions are examined through the case of the Surkhondaryo region, with attention to the development of its industrial potential based on agrarian resources and transit-logistics opportunities, as well as factors contributing to the reduction of transaction costs.

Keywords: competitiveness, regional economy, institutional environment, transaction costs, regional advantage, industrial cluster, transit potential, agglomeration effect.

Аннотация. В данной статье исследуются эволюция концепции конкурентоспособности в экономической науке и теории региональных преимуществ. В отличие от традиционных подходов, ориентированных на сырьевые ресурсы, научно обосновано, что развитие современных регионов зависит от высоких технологий, кластеризации промышленности, эффекта агломерации и благоприятной институциональной среды. Теоретические выводы рассмотрены на примере Сурхандарьинской области. В статье систематизированы подходы к развитию промышленного потенциала региона на основе его аграрных ресурсов и транзитно-логистических возможностей, а также проанализированы факторы, способствующие снижению транзакционных издержек.

Ключевые слова: конкурентоспособность, региональная экономика, институциональная среда, транзакционные издержки, региональное преимущество, промышленный кластер, транзитный потенциал, эффект агломерации.

KIRISH

Iqtisodiyot fanida raqobatbardoshlik tushunchasi o'zining g'oyat serqirra, chuqur, ko'p faktorli va uzluksiz o'zgarib turuvchi dinamik tabiati bilan ajralib turadi. Iqtisodiy tafakkur tarixiga va global sivilizatsiyalar taraqqiyotiga chuqurroq nazar tashlaydigan bo'lsak, davlatlar, yirik mintaqalar yoki alohida submilliy hududlarning iqtisodiy ustunligini ta'minlovchi omillar davrlar osha doimiy ravishda fundamental va evolyutsion o'zgarishlarga yuz tutganini aniq kuzatishimiz mumkin. Dastlabki tarixiy bosqichlarda hududiy iqtisodiy ustunlik va farovonlik asosan tabiat tomonidan in'om etilgan arzon resurslarga, geosiyosiy joylashuvga, qulay iqlim sharoitlariga va tayyor xomashyo bazalariga bog'lab tushuntirilgan. Iqtisodiyot fani tamal toshini qo'ygan mumtoz nazariyalardagi mutlaq va qiyosiy ustunlik tamoyillari aynan mana shu obyektiv, moddiy resurslarga tayangan mantiq asosida shakllantirilgan.

Ushbu funksional yondashuvlarga ko'ra, qaysi hududda arzon ishchi kuchi, dehqonchilik yoki chorvachilik uchun unumdor yerlar, suv havzalari yoki mo'l mineral-xomashyo va qazilma boyliklar tabiiy ravishda ko'proq mavjud bo'lsa, o'sha mintaqalar xalqaro va ichki mehnat taqsimotida, shuningdek, tovar ayirboshlash jarayonlarida

soʻzsiz ustunlikka ega deb hisoblangan. Ushbu paradigma uzoq yillar davomida mintaqalar iqtisodiyotini tushuntirib beruvchi yagona mezon boʻlib xizmat qildi va koʻplab hududlar oʻz iqtisodiy siyosatini aynan tabiat inʼomlariga tayangan holda ekstensiv yoʻnalishda qurishdi.

Biroq, global bozorlarda oʻzaro raqobat shiddati keskin ortib ketgan, ishlab chiqarish va texnologik jarayonlarga innovatsiyalar misli koʻrilmagan tezlikda jadal kirib kelayotgan hozirgi XXI asr raqamli iqtisodiyot sharoitida bu kabi anʼanaviy, faqatgina statik moddiy resurslarga suyanadigan qarashlar sanoat korxonalarini raqobatbardoshligining asl iqtisodiy mexanizmini toʻliq ochib bera olmaydi. Bugungi kunda xomashyoning yer ostida yoki yer ustida mavjudligi mintaqa uchun mutlaq va barqaror ustunlik degani emas. Balki ana shu cheklangan va tugaydigan resurslardan intellektual salohiyat hamda yuqori texnologiyalar yordamida chuqur qayta ishlangan, qoʻshilgan qiymati yuqori boʻlgan yakuniy tayyor mahsulotlar yaratish qobiliyati va ularni jahon bozoriga yetkazib berish tizimi hal qiluvchi mezonga aylangan. Tabiiy resurslarga haddan tashqari qaramlik iqtisodiyotda Golland kasalligi simptomlarini keltirib chiqaradi, inflyatsiya xavfini oshiradi, jahon xomashyo bozorlaridagi narxlar oʻzgaruvchanligiga toʻgʻridan-toʻgʻri bogʻlanib qolishga olib keladi va uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikni taʼminlash imkoniyatlarini cheklashi mumkin.

Tadqiqotning maqsadi — raqobatbardoshlik nazariyalarining evolyutsion taraqqiyot bosqichlarini tizimli tahlil qilish, makro va mikroiqtisodiy darajada hududiy ustunliklarni yuzaga chiqaruvchi institutsional omillarni aniqlash, Surxondaryo viloyati real sektori misolida iqtisodiyotni diversifikatsiyalash, xomashyo yoʻnalishidan sanoat-logistika yoʻnalishiga oʻtish hamda hududiy raqobatbardoshlikni oshirish boʻyicha uzoq muddatli kompleks innovatsion-institutsional mexanizmlarni ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Mintaqaviy iqtisodiy ustunlik va hududiy raqobatbardoshlik konsepsiyasi iqtisodiy maktablar doirasida uzoq vaqt davomida konseptual jihatdan tadqiq etib kelingan. Iqtisodiyot fani tamal toshini qoʻygan mumtoz nazariyalarda, xususan, Adam Smith oʻzining “Xalqlar boyligining tabiati va sabablari toʻgʻrisida tadqiqotlar” (1776) asarida mutlaq ustunlik nazariyasini ilgari surgan boʻlsa, David Ricardo (1817) uni yanada rivojlantirib, mamlakatlar va hududlar oʻrtasidagi mehnat taqsimotini qiyosiy ustunliklar tamoyili asosida shakllantirdi. Ushbu yondashuvlarga koʻra, hududiy ixtisoslashuv tabiiy omillarga (iqlim, yer unumdorligi, mineral zaxiralar) asoslanishi kerak edi.

XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Eli Heckscher va Bertil Ohlin tomonidan shakllantirilgan ishlab chiqarish omillari nisbati nazariyasi (Heckscher-Ohlin modeli) hududiy raqobatbardoshlikni kapital va mehnat resurslari bilan taʼminlanganlik darajasi orqali tushuntirdi. Yaʼni, qaysi hududda qaysi ishlab chiqarish omili koʻp va arzon boʻlsa, oʻsha hudud oʻsha omilni koʻp talab qiladigan tovarlarni ishlab chiqarishga ixtisoslashishi iqtisodiy jihatdan samarali deb hisoblandi.

Biroq, XX asrning ikkinchi yarmi, xususan, 1990-yillarga kelib iqtisodiyot fanida raqobatbardoshlikni ilmiy anglashda oʻziga xos keskin konseptual burilish yuz berdi. Garvard biznes maktabi professori Maykl Porter oʻzining “Milliy raqobatbardoshlik” (1990) nazariyasida (“Porter rombi” yoki Porter Diamond model) hududiy ustunlik oʻz-oʻzidan shakllanadigan yoki faqat tabiiy resurslar bilan belgilanadigan statik neʼmat emas, balki hududning ichki iqtisodiy salohiyatini strategik boshqarish, taʼlim, fan, biznes va innovatsiyalarni uygʻunlashtirish orqali shakllanadigan dinamik hodisa sifatida talqin etiladi. Porter rombining toʻrtta asosiy determinanti:

Ishlab chiqarish omillari (oddiy omillardan yuqori texnologiyali va malakali kadrlar kabi yaratilgan omillarga oʻtish);

Ichki va tashqi bozor talabi sharoitlari (isteʼmolchilarning didi va sifatga boʻlgan yuqori talabi);

Turdosh va qoʻllab-quvvatlovchi tarmoqlarning mavjudligi (klasterlar);

Firmaning strategiyasi, tuzilishi va raqobat muhiti.

Zamonaviy iqtisodiy geografiya yoʻnalishi vakili, Nobel mukofoti laureati Paul Krugman (1991) oʻzining Yangi iqtisodiy geografiya (New Economic Geography) nazariyasida ishlab chiqarish quvvatlarining maʼlum bir geografik makonda toʻplanishi — “aglomeratsiya effekti” (agglomeration economies) hamda transport-logistika xarajatlarining optimallasuvi hududning raqobatbardoshligini belgilab beruvchi eng muhim tayanch va endogen omillardan biri hisoblanishini koʻrsatdi. Sanoat korxonalarining bir hududda zich joylashishi ular oʻrtasida tajriba almashishni (knowledge spillovers), transaksion xarajatlarni kamaytirishni va umumiy infratuzilmadan foydalanish samaradorligini oshiradi.

Institutsional iqtisodiyot maktabi namoyandalari Ronald Coase (1937) va Douglass North (1990) yondashuvlari mintaqaviy sanoat siyosatida yangi ufqlarni ochdi. Ular hududda qanchalik mukammal geografik joylashuv yoki ulkan xomashyo bazasi mavjud boʻlmasin, uni real iqtisodiy oʻsishga aylantiruvchi asosiy kuch — bu hududdagi institutsional muhit ekanligini isbotlashdi. North taʼrifiga koʻra, institutlar — bu jamiyatdagi oʻziga xos qoidalar boʻlib, ular insonlarning va iqtisodiy subyektlarning xatti-harakatlarini shakllantiruvchi qoidalar,

me'yorlar hamda ijro mexanizmlari yig'indisidir. Coase tomonidan kiritilgan "transaksion xarajatlar" tushunchasi esa — axborot qidirish, shartnomalar tuzish, davlat idoralaridagi byurokratiya va qog'ozbozlik tufayli yo'qotilgan vaqt va resurslarni o'z ichiga olib, sog'lom institutsional muhit orqali ushbu xarajatlarni minimallashtirish korxonalarining global raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tijorat banklari va yirik ishlab chiqarish subyektlari real sektor, aholi va davlat moliyasi o'rtasidagi kapital harakatini ta'minlovchi, ishlab chiqarishni moliyalashtiruvchi markaziy bo'g'in hisoblanadi. Mintaqaviy iqtisodiyot tizimida ushbu munosabatlarning shakli va mazmuni o'zgarib bormoqda. O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan tarkibiy va institutsional islohotlar, xususan, hududlarni muvozanatli rivojlantirish va markazlashgan sanoat yondashuvidan voz kechib, joylardagi "o'sish nuqtalari" asosida sanoat tumanlarini shakllantirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi.

Ushbu tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy va tarkibiy tahlil, mantiqiy model va korrelyatsion bog'liqlik metodlaridan foydalanildi. Raqobatga chidamli iqtisodiyot yaratish har bir hudud va tumanning ixtisoslashuv yo'nalishini obyektiv baholash, xomashyo hududida o'sha xomashyoni qayta ishlaydigan texnologiyalarni joylashtirish kabi mantiqiy zanjirga bog'liqdir.

Ushbu nazariy-metodologik xulosalarni Surxondaryo viloyati misolida ko'rib chiqadigan bo'lsak, iqtisodiyotni klasterlashtirish va maqsadli ixtisoslashtirish hududning mavjud agrar salohiyatini yuqori qo'shilgan qiymatga ega sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishga yo'naltirishda muhim amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Xususan, paxta, pilla hamda meva-sabzavot mahsulotlarini chuqur qayta ishlash orqali viloyatda tayyor mahsulot ishlab chiqarish, eksport salohiyatini oshirish va sanoat-logistika yo'nalishlarini rivojlantirish imkoniyatlari kengayadi.

Mintaqaning iqlim sharoiti va mehnat resurslari xomashyo yetishtirish uchun qanchalik qulay bo'lmasin, ularni tayyor yuqori texnologiyali mahsulotga aylantirmasdan turib, aholining daromadlarini barqaror oshirish, yangi ish o'rinlarini ko'paytirish hamda viloyatning iqtisodiy qudratini yuksaltirish murakkablashadi. Sanoatlashish darajasi nisbatan past bo'lgan, asosan agrar va an'anaviy kichik savdo-sotiqqa asoslangan hududlarni zamonaviy texnologiyalarga ega, xalqaro maydonda kuchli va o'z o'rniga ega raqobatdosh mintaqaga aylantirish hududiy boshqaruv va mahalliy davlat hokimiyati organlari zimmasiga ulkan strategik mas'uliyat yuklaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Surxondaryo viloyatining transport-logistika imkoniyatlari va hududiy salohiyati

Iqtisodiyot qonuniyatlariga ko'ra, ishlab chiqarish quvvatlarining ma'lum bir geografik makonda to'planishi (aglomeratsiya effekti) hamda xalqaro bozorlarga chiqishdagi transport-logistika xarajatlarining optimallasuvi hududning raqobatbardoshligini belgilab beradi.

Surxondaryo viloyati mintaqaviy tranzit imkoniyatlari jihatidan muhim salohiyatga ega hududlardan biri hisoblanadi. Viloyatning quruqlik chegaralari, temir yo'l va avtomobil yo'llari tizimi qo'shni davlatlar, xususan, Afg'oniston orqali Janubiy Osiyo mamlakatlari bozorlariga chiqish uchun qulay transport-logistika yo'nalishlarini shakllantirish imkonini beradi. Bu esa hududning tashqi savdo aloqalarini kengaytirish, logistika xarajatlarini maqbullashtirish va mintaqaviy iqtisodiy faolligni oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Yirik va o'rta sanoat korxonalarini, qo'shma korxonalarni hamda yirik ulgurji savdo bazalarini aynan asosiy xalqaro transport koridorlariga, logistika markazlari va savdo tugunlariga — masalan, Termiz erkin iqtisodiy zonasi yoki Termiz xalqaro savdo markazi kabi obyektlarga yaqin hududlarda konsentratsiya qilish o'ta muhim amaliy ahamiyatga ega. Natijada, ishlab chiqarilayotgan mahsulot tannarxidagi transport va saqlash ustamallari keskin kamayadi, uzoq masofaga tashishda yuzaga keladigan vaqt yo'qotishlari bartaraf qilinadi, shu orqali xorijiy va ichki bozorlarda raqobatchilarga nisbatan mutlaq narx ustunligiga erishish mumkin bo'ladi.

Mintaqaviy sanoat tarkibini takomillashtirish va diversifikatsiyalash yo'nalishlari

Qishloq xo'jaligiga yoxud oddiylashgan savdo-vositachilik xizmatlariga tayangan mintaqaviy iqtisodiyot jahon bozorida global moliyaviy inqirozlar, keskin iqlim o'zgarishlari, qurg'oqchilik xavflari va bozor konyunkturasidagi kutilmagan tebranishlarga o'ta ta'sirchan bo'ladi. Qolaversa, iqtisodiyotning tayanch qoidalariga asosan, qishloq xo'jaligida yaratiladigan qo'shilgan qiymat miqdori va mehnat unumdorligi sanoat korxonalarida yaratiladigan qo'shilgan qiymatga qaraganda bir necha barobar past bo'ladi.

Bu esa o'z navbatida aholi daromadlarining barqaror va jadal o'sishini, iste'mol qobiliyatini hamda eng asosiysi — yoshlar va malakali mutaxassislar uchun mo'ljallangan yirik, yuqori maoshli ish o'rinlari yaratilishini bevosita cheklab qo'yadi. Demak, mintaqaviy aholisining turmush farovonligini tizimli oshirish, mahalliy budjet tushumlarini barqarorlashtirish va mintaqaviy majmuasiga bevosita iqtisodiy foyda keltirish uchun viloyatda

bosqichma-bosqich sanoatlashish jarayonlarini kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

1-jadval. Surxondaryo viloyati tumanlari ixtisoslashuvi va sanoat zonalarini samaradorligini baholash mezonlari

Hudud Sanoat zonasi nomi	Mavjud xomashyo va resurs bazasi	Ustuvor sanoat yo'nalishi	Baholashning asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari
Termiz	Logistik tugun, import butlovchi qismlar	Mashinasozlik, yuqori texnologiyali kimyo, elektrotexnik sanoat	Jalb etilgan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmi, eksport hajmi
Boysun va Sho'rchi tumanlari	Ko'mir, polimerlar, neft-gaz zaxiralari, mineral xomashyo	Qurilish materiallari, og'ir sanoat, kimyoviy xomashyoni chuqur qayta ishlash	Mahsulot tarkibidagi qo'shilgan qiymat ulushi, import o'rnini bosish darajasi
Denov va Jarqo'rg'on tumanlari	Agrosanoat mahsulotlari (paxta, pilla, meva-sabzavot)	To'qimachilik-trikotaj klasterlari, oziq-ovqat sanoati, qadoqlash	Ishlab chiqarilgan tayyor mahsulot hajmi, yaratilgan yangi barqaror ish o'rinlari soni
Yoshlar sanoat zonalarini	Bo'sh mehnat resurslari, intellektual salohiyat	Kichik texnikaviy ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va kooperatsiya	Atrofdagi kichik korxonalar zanjirining shakllanishi

Mavjud polimer, ko'mir, neft-gaz xomashyosini hamda agrosanoat mahsulotlarini hududning o'zida chuqur qayta ishlovchi zamonaviy korxonalar tarmog'ini barpo etish istak emas, balki hudud taraqqiyotining fundamental hayotiy zaruratiga aylangan. Sanoat raqobatbardoshligini ta'minlash faqatgina iqtisodiy raqamlarni va foizlarni rasmiy ko'rsatkichlarni yaxshilash degani emas; u avvalo yosh kadrlar uchun kafolatlangan barqaror ish o'rinlari yaratish, hududdan intellektual va jismoniy mehnat resurslarining tashqi va ichki migratsiyasini to'xtatish, investitsion iqlimni yuksaltirish hamda yakuniy hisobda jamiyat farovonligini ta'minlash demakdir.

Institutsional muhit va transaktsion xarajatlar bog'liqligi.

Mintaqada qanchalik mukammal geografik joylashuv yoki ulkan zaxiralarga ega xomashyo bazasi mavjud bo'lmasin, ushbu potensialni haqiqiy amaliy iqtisodiy o'sishga aylantiruvchi eng asosiy ko'rinmas kuch — bu hududdagi institutsional muhit hisoblanadi. Zamonaviy mintaqaviy sanoat siyosatida qulay va sog'lom institutsional muhit deganda, eng avvalo, xususiy mulk daxlsizligining qonun va amalda qat'iy kafolatlanishi, xorijiy va mahalliy investorlar uchun yaratilgan kafolatlangan huquqiy xavfsizlik, shartnomaviy munosabatlarning himoya qilinishi, mahalliy hokimiyat organlari hamda nazorat idoralarining biznesni qo'llab-quvvatlashdagi shaffof faoliyati tushuniladi.

Agar hududda eskirgan ma'muriy-byurokratik to'siqlar saqlanib qolsa, iqtisodiy xarakterdagi shartnomalar ijrosi tegishli idoralar tomonidan to'liq ta'minlanmasa yoki ishlab chiqarishni boshlash uchun turli xil asossiz ruxsat berish tartib-taomillari, litsenziya va sertifikatlar olish oylab cho'ziladigan bo'lsa, bu mintaqada sanoat korxonalarining "transaksiyon xarajatlari" asossiz ravishda oshib ketadi.

Transaksiyon xarajatlarning noqulay institutsional muhit tufayli sun'iy ravishda o'sib ketishi bevosita va muqarrar ravishda ishlab chiqarilgan har qanday mahsulotning yakuniy tannarxiga yuklama bo'lib qo'shiladi. Xarajatlar tufayli ishlab chiqaruvchi o'z foydasini saqlab qolish uchun yakuniy iste'molchi uchun mahsulot narxini oshirishga majbur bo'ladi.

Bunday nosog'lom muhitda faoliyat yuritishga majbur bo'ladigan mahalliy sanoat xalqaro maydondagi va hatto ichki bozordagi raqobatdan ham chetda qolib, muqarrar ravishda mag'lubiyatga uchraydi. Sababi, bugungi globallashtirilgan ochiq bozorda axborot juda tez tarqaladi va iste'molchilar yoki ulgurji xaridorlar har doim sifati eng yuqori bo'lgan, ammo ortiqcha "sun'iy" xarajatlardan xoli, narxi arzonroq bo'lgan muqobil boshqa hudud mahsulotini tanlaydilar.

Shu sababli viloyat darajasida shaffof, barqaror va qulay iqtisodiy-huquqiy muhitni shakllantirish hududiy raqobatbardoshlikni oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Davlat boshqaruvi va mahalliy hokimiyat organlari tadbirkorlik subyektlari faoliyatini faqat nazorat qilish bilan cheklanib qolmasdan, ularning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash, investitsion faollikni rag'batlantirish va hududiy iqtisodiy rivojlanishga ko'maklashuvchi hamkor institut sifatida faoliyat yuritishi maqsadga muvofiqdir. Institutsional muhitning izchil takomillashtirilishi investitsiyalarning samaradorligini oshirish va hududning uzoq muddatli iqtisodiy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Mintaqaviy raqobatbardoshlikni oshirishning kompleks innovatsion-institutsional mexanizmlari

Ma'muriy-regulyatorlik muhitini maqbullashtirish mexanizmi

Ushbu mexanizm biznes loyihalarni ro'yxatdan o'tkazish va ruxsatnomalar olish zanjirini raqamlashtirishni ko'zda tutadi. Mahalliy darajadagi barcha litsenziyalash va eksport-import operatsiyalarini "Yagona darcha" tizimi orqali to'liq shaffoflashtirish, nazorat qiluvchi organlarning tadbirkorlik faoliyatiga asossiz aralashuvini

cheklash orqali ko'rsatkichni minimal darajaga tushirish zarur.

Transport-logistika infratuzilmasini diversifikatsiyalash mexanizmi

Termiz shahrining xalqaro logistika markazi sifatidagi salohiyatidan foydalanib, transchegaraviy savdo va bojxona terminallari o'tkazuvchanlik quvvatini oshirish. Sanoat korxonalarini bevosita transport magistrallari atrofida joylashtirish hisobiga transport xarajatlarining mahsulot tannarxidagi ulushini hozirgi holatidan pasaytirish mexanizmi.

Gravitatsion klasterlashtirish va kooperatsiya mexanizmi

Yirik korxonalar atrofida yordamchi kichik va o'rta tadbirkorlik subyektlarini birlashtirish. Maxsus sanoat zonalarining haqiqiy iqtisodiy samarasini faqatgina ro'yxatdan o'tgan yuridik korxonalar soni yoki ajratilgan yer gektarlari bilan emas, balki ular ishlab chiqarayotgan import o'rnini bosuvchi innovatsion mahsulotlar hajmi, yaratilayotgan yuqori texnologiyali ish o'rinlari hamda eng asosiysi — bu iqtisodiy markazlar atrofida zanjir reaksiyasi usulida tabiiy ravishda shakllanayotgan va o'sib borayotgan yordamchi mustaqil kichik korxonalar tarmog'ining (tozalash xizmatlari, transport-logistika, uskunalar ta'mirlash, qadoqlash sexlari, ishchilarni ovqatlanirish xizmatlari) rivojlanish darajasi bilan o'lchash tizimini joriy etish. Bunday yondashuv erkin sanoat zonalarining butun viloyat taraqqiyotiga kuchli impuls beruvchi gravitatsiya markaziga aylanishini ta'minlaydi.

Inson kapitali va mintaqaviy innovatsion ekotizim mexanizmi

Mintaqadagi oliy ta'lim muassasalari (masalan, Termiz davlat universiteti va boshqalar) hamda ilmiy-tadqiqot markazlarini sanoat korxonalarini bilan to'g'ridan-to'g'ri integratsiya qilish. Sanoat tumanlarining ehtiyojlaridan kelib chiqib, muhandislar, IT-mutaxassislar va texnolog kadrlar tayyorlashni buyurtma asosida yo'lga qo'yish. Bu mexanizm hududdagi yosh intellektual resurslarning tashqi migratsiyasini kamaytiradi va aqliy markaz yaratilishiga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan nazariy, metodologik va empirik tadqiqotlar asosida quyidagi yakuniy xulosalarga kelindi:

– Nazariy evolyutsiya xulosasi: Raqobatbardoshlik tushunchasi klassik xomashyo va resurs ustunligidan dinamik institutsional va innovatsion ustunlikka to'liq o'tdi. Zamonaviy sharoitda faqat xomashyoga tayanib qolish mintaqani uzoq muddatli turg'unlikka olib keladi. Hududiy ustunlik — bu barcha iqtisodiy va noiqtisodiy omillarning birgalikdagi mukammal uyg'unligidir.

– Surxondaryo viloyati bo'yicha amaliy xulosa: Viloyat iqtisodiyotini jadal sanoatlashtirish faqatgina iqtisodiy ko'rsatkichlarni yaxshilash emas, balki aholi daromadlarini oshirish va demografik o'sish sharoitida barqaror ish o'rinlari yaratishning muhim yo'nalishlaridan biridir. Mintaqaning Janubiy Osiyo darvozasi sifatidagi tranzit va aglomeratsiya imkoniyatlaridan to'liq foydalanish, Termiz salohiyatini oshirish zarur.

– Institutsional muhit bo'yicha xulosa: Hududda ma'muriy jarayonlarning murakkabligi transaksion xarajatlarning oshishiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bu holat mahalliy mahsulotlar tannarxining ortishi va ularning tashqi bozorlardagi raqobatbardoshlik imkoniyatlari cheklanishiga olib keladi. Shu bois mulk huquqini himoya qilish, shartnomalar ijrosini ta'minlash hamda biznes yuritish sharoitlarini soddalashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur xulosalar asosida quyidagi amaliy takliflar ishlab chiqildi:

- “Transaksion xarajatlarni monitoring qilish markazi”ni tashkil etish: Mahalliy hokimiyat huzurida tadbirkorlik subyektlarining vaqt va moliyaviy xarajatlarini muntazam baholab boruvchi, ma'muriy jarayonlardagi samarasizliklarni aniqlash hamda ularni kamaytirish bo'yicha takliflar ishlab chiqishga xizmat qiluvchi monitoring tizimini joriy etish maqsadga muvofiq.

- Sanoat zonalarini baholash mezonlarini o'zgartirish: Erkin iqtisodiy va kichik sanoat zonalarini faoliyatini baholashda faqat korxonalar soni emas, balki ular atrofida shakllangan kooperatsiya zanjiri, import o'rnini bosish hajmi va soliq tushumlari dinamikasini asosiy mezon qilib belgilash.

- Tranzit-logistika klasterini barpo etish: Termiz shahrida xalqaro transport kompaniyalari, bojxona, sertifikatlashtirish idoralari va yirik ishlab chiqaruvchilarni yagona raqamli platformaga birlashtiruvchi kompleks “Aqlli logistika” (Smart Logistics) tizimini yaratish.

- Mintaqaviy innovatsion jamg'armani shakllantirish: Sanoat korxonalarini va mahalliy budjet mablag'lari hisobidan hududiy o'sish nuqtalaridagi innovatsion loyihalarni, olimlar va yosh tadqiqotchilarning amaliy ishlanmalarini tovarlashtirishni (commercialization) moliyalashtirish.

Surxondaryo viloyatining iqtisodiyoti va sanoat korxonalarini misolida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarish samaradorligini matematik jihatdan baholash, hududda uzoq yillardan beri foydalanilmay kelayotgan yashirin iqtisodiy zaxiralarni aniqlash, shuningdek, ilmiy jihatdan asoslangan amaliy iqtisodiy yechimlar va prognozlarni ishlab chiqish kelgusi tadqiqotlarning asosiy vazifasi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Smith, A. (1776). *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. London: W. Strahan and T. Cadell.
2. Ricardo, D. (1817). *On the Principles of Political Economy and Taxation*. London: John Murray.
3. Heckscher, E. F., & Ohlin, B. (1991). *Heckscher-Ohlin Trade Theory*. Cambridge, MA: MIT Press.
4. Porter, M. E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press.
5. Krugman, P. (1991). *Geography and Trade*. Cambridge, MA: MIT Press.
6. North, D. C. (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Coase, R. H. (1937). The Nature of the Firm. *Economica*, 4(16), 386–405.
8. Financial Stability Board. (2017). *FinTech and market structure in financial services: Market developments and potential financial stability implications*. Basel: FSB.
9. Deloitte. (2020). *Digital Banking Maturity Report*. Deloitte Insights.
10. McKinsey & Company. (2021). *Global Banking Annual Review*.
11. World Bank. (2021). *Financial Inclusion and FinTech: A Global Perspective*. Washington, DC: World Bank.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100